

EŞİT YURTTAŞLIK MÜCADELESİNDE LGBTİ+'LARIN ANAYASAL TALEPLERİ

**EŞİT YURTTAŞLIK
MÜCADELESİNDE
LGBTİ+'LARIN
ANAYASAL TALEPLERİ**

Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve
Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği

Eşit Yurttaşlık Mücadelesinde LGBTİ+'ların Anayasal Talepleri

Kasım 2021

Proje Koordinatörü
Zarife Akbulut

Düzeltili & Akademik Okuma
Hatice Demir

Yayına Hazırlayan
Halim Kir
Marsel Tuđkan Gündođdu
Zarife Akbulut

Katkı Sunanlar
Abdullah İkbal Arslanbaş
Anıl Kocaoğulları
Hatice Tuđba Yılmaz
Mahmut Şeren
Umut Rojda Yıldırım
Yunus Emre Demir

Tasarım & Uygulama
Bırol Koyuncu

Kapak Fotođrafı
Özge Özgüner / csgorselarsiv.org

Baskı
İstanbul Ofset

İletişim
+90 212 292 48 02
info@spod.org.tr
siyasal@spod.org.tr
www.spod.org.tr

Bu yayın İsveç Başkonsolosluğu desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğın sorumluluğu tamamıyla Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği'ne aittir ve İsveç Başkonsolosluğu'nun görüşlerini yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

HAKKIMIZDA	4
SPoD SİYASAL KATILIM BİRİMİ	5
“LGBTİ+ YURTTAŞLARIN ANAYASAL EŞİTLİK TALEBİ” PROJESİ	6
GİRİŞ	8
ANAYASA NEDİR?	10
ULUSLARARASI HUKUK VE SÖZLEŞMELER	12
TÜRKİYE’DE ANAYASA YAPIM SÜRECİ VE LGBTİ+ HAKLARI	14
ARTAN HAK İHLALLERİ İLE CİNSİYET KİMLİĞİ VE CİNSEL YÖNELİM TEMELLİ AYRIMCILIK	17
EŞİT YURTTAŞLIK MÜCADELESİNDE LGBTİ+’LARIN ANAYASAL TALEPLERİ	22
YENİ, DEMOKRATİK BİR ANAYASA YAPIM SÜRECİ VE LGBTİ+’LARIN SİYASAL KATILIMI	23
ACIL VE ÖNCELİKLİ ANAYASAL TALEPLERİMİZ	25
SİYASİ PARTİLER LGBTİ+’LARIN EŞİT YURTTAŞLIK MÜCADELESİNDE NELER YAPABİLİR?	28

HAKKIMIZDA

2011 yılında bir grup akademisyen, hukukçu ve aktivist tarafından kurulan Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği (SPoD), LGBTİ+'ların yaşadığı sorunlara kalıcı ve kapsamlı çözümler üretmek ve yine LGBTİ+'ların maruz kaldığı baskı, şiddet, sosyal dışlanma ve ayrımcılığı azaltmak için çalışmaktadır. Bu kapsamda lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve interseksler ile diğer kimliklerin ve cinsel yönelimlerin çatı tanımlayıcısı olan "+"ların (LGBTİ+) maddi ve manevi varoluşlarını gerçekleştirmelerine ve kendilerini yetiştirerek toplumsal barış, huzur ve refahın gelişmesine bireysel, toplumsal, kültürel hayat ve davranışlarıyla katkıda bulunabilmelerine destek olmaktadır.

SPoD, bünyesinde bulunan çalışan ve gönüllüleriyle LGBTİ+'lara ücretsiz hukuki ve psikososyal danışmanlık sağlamaktadır. Ayrıca ruh sağlığı çalışanları, sosyal hizmet uzmanları ve avukatlar gibi kilit meslek gruplarına LGBTİ+'larla çalışma konusunda eğitimler vermekte; yine LGBTİ+ alanında kampanya dava takibi yapmakta, akademik toplantılar ve seminerler, izleme çalışmaları, paneller, siyaset ve aktivizm okulları, savunuculuk toplantıları düzenlemektedir. Bunların yanı sıra SPoD, hafta içi her gün Danışma Hattı aracılığıyla LGBTİ+'lara; açılma, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim kaynaklı şiddet ve ayrımcılık, cinsiyet uyum süreci, HIV ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim odaklı sorunlar gibi konularda danışmanlık vermektedir. Her Pazar ise saat 14.30 ile 16.30 arası açılma, cinsel yönelim, aile ile ilişkiler, romantik ilişkilerde yaşanan zorluklar dahil LGBTİ+ toplumunu etkileyen ve insana dair her konu "Pazar Sohbetleri/ Mesafesiz Sohbetler" toplantılarında ele alınmaktadır.

SPoD SiYASAL KATILIM BİRİMİ

SPoD'un kuruluşundan bu yana önemli bir alan olarak faaliyet gösteren Siyasal Katılım Birimi, LGBTİ+'ların yerel ve merkezi karar alma mekanizmaları konusunda kapasitelerini artırma, güncel siyaset üzerine konuşabilecekleri güvenli alanlar oluşturma, siyaset kurumuna ve karar alıcı konumundaki kişi ve kurumlara yönelik beklentileri görünür kılma, LGBTİ+ haklarını aktif siyasetin gündemine taşıma, LGBTİ+ haklarının siyaset kanalıyla ana akımlaştırılmasını sağlama amacıyla toplantılar, odak grup çalışmaları, atölyeler ve eğitimler düzenlemektedir. Ayrıca birimin çalışmaları arasında kampanyalar gerçekleştirmek ve izleme/raporlama çalışmaları yapmak da yer almaktadır

Siyasal katılım birimimiz, derneğin diğer alan ve birimleriyle koordineli olarak; dernek çatısı altında yapılan faaliyet ve yayınları meclis gündemine sokabilmek için soru önergeleri verilmesini sağlamaktadır. Mecliste/yerel yönetimlerde LGBTİ+ gündemleri yaratabilmek için milletvekilleri, siyasi parti temsilcileri, belediye başkanları ile görüşmeler gerçekleştirmekte ve yayınlar çıkarmaktadır.

“LGBTİ+ YURTTAŞLARIN ANAYASAL EŞİTLİK TALEBİ” PROJESİ

Bu yayın Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği'nin (SPoD) kurulduğu 2011 yılından itibaren yürüttüğü savunuculuk faaliyetlerinde temel hedeflerinden olan, LGBTİ+'ların siyasal ve toplumsal yaşam içerisinde güçlendirilmesi amacıyla yürüttüğümüz “LGBTİ+ Yurttaşların Anayasal Eşitlik Talebi” projesi kapsamında hazırlandı.

Derneğimizin uzun yıllardır yürüttüğü savunuculuk faaliyetleri arasında anayasa çalışmaları önemli bir odak noktası oldu. Öyle ki, LGBTİ+'ların anayasal eşitlik talebinin hem kamuoyu gündemine taşınmasında hem de bu talebin hak mücadelesinin temeli haline gelmesinde önemli katkılarımız oldu.

Kuruluşumuzun ardından geçen on yıllık zaman zarfında sivil, demokratik ve katılımcı bir anayasa sürecine ilişkin kendi kanallarımızı yaratmaya çalışırken, LGBTİ+'ların bu sürecin aktif bir parçası olması için yaptığımız kampanya ve çalışmalarla açık bir biçimde kişilerin cinsiyet kimliği, cinsel yönelim ve cinsiyet karakteristiği temelinde yaşadıkları hak ihlalleriyle ilgili temel mesele ve gelişmeleri de yansıtmaya çalıştık.

Bugüne bakıldığında devletin demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti şeklinde, evrensel değerler de göz önünde bulundurularak yeniden tanımlanmasının gerekli olmasının yanında; katılımcı, demokratik ve şeffaf bir anayasanın ve herkesi kapsayacak yeni bir yurttaşlık tanımının yapılmasının da ertelenemez olduğunu düşünüyoruz. Bu nedenle LGBTİ+'ların bu tartışmaya ortak olması ve siyasilerin ajandasına cinsiyet kimliği, cinsel yönelim ve cinsiyet karakteristiği konularını alması ve taleplerimizin görünür olması için projeyi gerçekleştirdik.

Projedeki hedeflerimiz LGBTİ+'ların siyaset, siyasi karar alma süreçleri ve siyasete katılım konularında kapasitelerinin artırılması ve desteklenmesi,

LGBTİ+'ların anayasal taleplerinin belirlenmesi ve gündemleştirilmesi, siyasi partiler ve sivil toplum örgütleri ile LGBTİ+'ların anayasal taleplerinin karşılanmasına yönelik ortak çalışma zeminlerinin geliştirilmesi, LGBTİ+'ların siyasal alandaki görünürlüklerinin artırılmasıdır.

LGBTİ+'ların siyasal temsil ve katılım alanındaki etkinliklerini arttıracak bu proje kapsamında öncelikle 4. SPoD Siyaset Okulu'nu düzenledik. Farklı kentlerden otuza yakın katılımcının bulunduğu siyaset okulunun son atölye çalışmasını "Anayasal Talepler Atölyesi"ne ayırdık. Atölye sırasında oluşturulan çalışma grupları ile devleti LGBTİ+ haklarına yönelik sorumlu kılacak en temel yasal dayanak olan anayasanın ayrımcılığı yasaklayan maddesine, uluslararası örneklerde de görülebilen cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim ibarelerinin eklenmesine ve anayasada eşit yurttaşlık tanımının netleştirilmesine yönelik maddelere ilişkin talepleri ortaya çıkarmaya çalıştık. Nihayetinde çalışma gruplarında yer alan katılımcıların katkılarıyla birlikte bu yayını hazırladık.

Bu yayında belirlenen anayasal talepler esasında Türkiye'de otuzuncu yaşını geride bırakan LGBTİ+ hareketinin yıllara yayılmış anayasal eşitlik mücadelesinin süzölmüş bir halidir. Bu yayının, LGBTİ+'ların görünürlük ve tanınma taleplerini, siyasi karar alma mekanizmalarında yer alma ısrarını taze tutmasını ve LGBTİ+ hareketinin ileriye dönük siyasi mücadele pratiklerine katkı sunacak bir hafıza oluşturmasını umuyoruz.

Başta bu ısrarı sürdürerek bu çalışmanın parçası olan tüm LGBTİ+'lara, insan hakları savunucularına ve bu yayında emeği geçen herkese çok teşekkürler.

GİRİŞ

26 Haziran 1969'da New York'ta Stonewall Inn adlı barda, polisin yoğun baskısı ve şiddetine karşı Siyah ve Latin seks işçisi trans kadınların öncülüğünde başlayan ve tüm LGBTİ+ topluluğuna yayılan direniş, küresel anlamda örgütlü mücadele veren LGBTİ+'lar açısından bir milat olmuştur. Türkiye'de ise 30 yılı aşkın zamandır örgütlü LGBTİ+'lar pek çok alanda yaşadıkları hak ihlalleri ve ayrımcılığa karşı mücadele ediyorlar.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de LGBTİ+ hareketi eşit yurttaşlık talebini yola çıktığı ilk günden beri dile getiriyor. Eşit yurttaşlık talebi meşruluğunu ve dayanağını, temel hak ve özgürlüklerin doğumla kazanılan haklar olmasından ve dolayısıyla herkes için geçerli olmasından almaktadır. LGBTİ+'lara tüm yurttaşlarla aynı hakların sağlanması ne radikal ne de karmaşık bir meseledir. Bu hakların özü uluslararası insan hakları hukukunun da temelini oluşturan eşitlik ve ayrımcılık yasağı ilkelerine dayanmaktadır. Projemizin, bu kitapçığın ve hatta hareketimizin de temelini eşit yurttaşlık talebi oluşturmaktadır.

LGBTİ+'lar yaşam, barınma, sağlık, eğitim ve istihdam olmak üzere birçok haktan ya tamamen mahrum bırakılıyorlar ya da bu haklara erişebilmek için LGBTİ+ olmayanlara kıyasla daha yoğun çaba göstermek zorunda kalıyorlar. Tüm dünyada yaşanan bu ayrımcılık, Türkiye gibi otoriter eğilimler ve keyfi uygulamaların olduğu ülkelerde özellikle son yıllarda daha yoğun hissedilir bir hale geldi. Sosyal hukuk devletinden iyice uzaklaşılması, kutuplaştırıcı söylem ve politikalarla belli bir gruba ait dini değer ve hassasiyetlerin kamusal alana, politik atmosfere ve günlük yaşama hakim olması gerektiği inancının oluşturulması, örgütlenme hakkının kriminalize edilmesi, güçler ayrılığının ortadan kalkması gibi süreçler Türkiye'de LGBTİ+'lar da dahil olmak üzere birçok grubun eşit yurttaşlığı önünde büyük engeller oluşturdu, oluşturmaya da devam ediyor.

Bu süreçler her ne kadar siyasi iktidarın inisiyatifi ve politik tercihleri gibi gözükse de Türkiye'nin insan hakları bağlamında yaşadığı çürüme ve hukuk devleti ilkelerinden uzaklaşması tek başına siyasi iktidarın tercihleriyle açıklanamayacak kadar köklü ve derin. Devletin sınır ve sorumluluklarının temelini oluşturan anayasanın; toplumsal uzlaşmaya dayanmaması, çoğulcu ve kapsayıcı olmaması, hala çok önemli bir kısmının askeri vesayetinin etkisinde militarist ve erkek egemen tahayyül ve niyetlerle yazılması, ekonomik, siyasal ve sosyal gücü elinde tutanların gücünü sınırlandıracak biçimde kurgulanmaması, toplumun sadece

çok küçük bir kesiminin haklarını korumak amacıyla şekillenmiş olması gibi sebeplerle şimdiki iktidarda olduğu gibi gelecekteki iktidarların da eşit yurttaşlık talebini bu anayasayla karşılaması mümkün değil.

Taleplerimizi şekillendirdiğimiz tartışma süreçlerinde, deyim yerindeyse anayasanın neresinden tutsak elimizde kaldı. Birçok hak başlığına değinen mevcut anayasa, hem yüzeyselliği hem de kapsayıcı olmaması sebebiyle, devlete bireylerin haklarını koruyan bağlayıcı sorumluluklar ve pozitif yükümlülükler yüklemekten kaçınıyor. Hatta devletin sınırlarını belirlemesi gereken anayasa, kurucu iktidarın özellikle seçtiği kavramlar sebebiyle devletin sorumluluklarını ve yükümlülüklerini bulanıklaştırıyor. Anayasadaki bu eksiklikler hem yeni hak kazanımlarının önüne geçiyor hem de kazanılmış hakların bir gecede kaybolabilmesine neden oluyor. Anayasanın her bölümünde hissedilen bu eksiklik ve yanlışlıklar, bu yayını hazırlarken bizi en çok zorlayan meselelerden biri oldu. Tespit ettiğimiz sorunların hepsini bu yayında toplamamız mümkün değildi. Biz de bu kısıtlılık sebebiyle (ve aynı zamanda sayesinde) önceliklendirme yaparken hem yaptığımız tartışmalarda öne çıkan başlıkları hem de hareketimizin deneyim ve birikiminden edindiğimiz verileri kılavuz edinmeye karar verdik. Eşit yurttaşlığın sağlanması için en öncelikli taleplerimize bu yayında yer verdik.

Eşit yurttaşlık talebinin tüm alanlarda, bütünlüklü bir şekilde yükseltilmesi gerekiyor. Mecliste, yargıda, sokakta, iş yerlerinde, okullarda var olabildiğimiz her yerde eşit yurttaşlık talebinin yaygınlaşması, LGBTİ+'ların insan hakları açısından büyük önem taşıyor. Mücadelemizin önemli ve bütünleşik bir ayağı olarak da anayasal talepler hareketimizin güçlendiği günlerden bugüne zaman zaman gündemimize geliyor.

Devlet yetkilileri tarafından LGBTİ+'ların hedef gösterildiği, LGBTİ+ derneklerinin ve hak savunucularının kriminalize edildiği ve sivil alanın iyice daraltılarak toplumsal grupların karşılaşma alanlarının azaltıldığı bu dönemde, kutuplaştırma rüzgarına kapılmayarak haklarımızın peşine düşüyoruz. En temel haklarımızdan mahrum edilirken yılmadan insan onuruna yakışır şekilde yaşayabilmek ve çalışabilmek, barınabilmek, eğitim ve sağlık hakkına ve diğer kamu hizmetlerine eşit bir şekilde ulaşabilmek ve tüm temel haklarımıza erişebilmek için mücadele ediyoruz. Bu program ve yayında da amacımız, LGBTİ+ hareketinin çeşitli alanlarla da kesişen öznelerinin anayasal taleplerini temel bir çerçevede sunarak, barışçıl çözümlerle haklarımıza ulaşmanın imkanlarını genişletmektir. Buna dair inanç ve umudumuzla bir araya geldik, tartıştık ve bu yayını hazırladık. Aynı kararlılıkla taleplerimizin daha çok duyulması ve yayılması için de çalışmaya devam edeceğiz.

ANAYASA NEDİR?

Anayasa, devletin temel organlarının kuruluşunu, işleyişini, bu organlar arasında karşılıklı ilişkileri, devlet karşısında vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini düzenleyen ve bunların sınırlarını belirleyen, bunun yanında da devletin “mutlak” iktidarını sınırlayan anayasal nitelikteki hukuk kurallarının bütünü olarak tanımlanabilir. Hukukun yalnızca anayasada düzenlenmediği düşünülürse “anayasal nitelik”ten kasıt hem içerik hem de normlar hiyerarşisinde en üst sırayı işgal eden, diğer hukuk kurallarından farklı ve/veya daha zor usullerle konulup değiştirilen hukuk kurallarıdır. Anayasada düzenlenmiş olan temel hak ve hürriyetler, diğer bir deyişle anayasal haklar, normlar hiyerarşisinin en üst basamağında yer alan anayasa tarafından tanınmış ve güvence altına alınmış olmasıyla önem arz eder.

Güncel hukuk sistemlerinde hürriyet karinesi olarak nitelendirilebilecek anlayış, insanların sahip oldukları hak ve hürriyetlerin ancak kanunla düzenlenen zorunlu hallerde sınırlandırılabilceğini anlatır. Ancak devleti negatif ya da pozitif sorumluluk altında tutmak için temel hak ve özgürlüklerin tanımlanması önemlidir. Neticeten günümüzde anayasaların en uzun bölümleri temel hak ve hürriyetlerin güvence altına alınmasına ilişkin olmakla birlikte, bu hakların açıkça sayılması suretiyle yurttaşları devlete karşı korumak anayasacılık mantığının özünü oluşturmaktadır. Modern anayasalara bakıldığında, sistem olarak genellikle temel ilkeler kısımlarından sonra temel hak ve hürriyetlerin düzenlendiği görülür. Öznesi insanlar olan temel hak ve özgürlüklerin birinci yükümlüsü ise devlettir. Kişi güvenliği, düşünce hürriyeti, konut dokunulmazlığı, siyasal faaliyette bulunma hakkı, mülkiyet hakkı, çalışma hakkı, sosyal güvenlik hakkı, sağlık hakkı gibi sıralanabilecek temel haklar hem devletin belirli alanlara dokunmaması şeklinde negatif yükümlülüğünü, hem de -çoğu zaman- devletin aktif bir görev üstlenerek sağlayabileceği pozitif yükümlülüğünü zorunlu kılar. Anayasaların tarihsel süreçten süzülerek oluşmuş bu mantığı yurttaşlara hak ve hürriyetlerini devlete karşı ileri sürme ve savunma imkanı verir. Bu imkan aynı zamanda devlet iktidarının gücünün kötüye kullanılmasını engelleme ve bu iktidarın sınırlandırılması ihtiyacının ürünüdür. Ortak bir adalet kriteri ve duygusu oluşturmak için başvuru olan temel metinlerden birisi olan anayasalar, yurttaşlık hakkı bilincinin oluşturulmasının ve sistemin bu güvencelerle demokratikleştirilmesinin aracı olmalıdır. Anayasanın tartışıldığı kamusal müzakerelerde toplumsal taleplerin dikkate alınması, anayasanın toplumsal gruplar ile bireyler arasındaki dengeyi sağlama, çatışmayı minimize etme ve bireyin kendini toplum içerisinde

özgürce var edebilmesini sağlama işlevinin gereği olarak görülmelidir.

Hukuk düzeni bir piramide benzetildiğinde normlar hiyerarşisinde anayasa, kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, Cumhurbaşkanı kararı, tüzük, yönetmelik ve adsız düzenleyici işlemlerden oluşan birden çok norm altlık-üstlük ilişkisi içerisinde sıralanmakta, aynı zamanda bunlardan her biri geçerliliğini kendisinden bir üst hukuk normundan almaktadır. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası anlaşmalar Anayasanın 90. maddesine göre kanun hükmündedir. Bu noktada temel hak ve özgürlüklere ilişkin sözleşmeler diğerlerinden farklılaşmaktadır. Şöyle ki; Anayasa'nın 90. maddesi gereği usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır, üstün kabul edilir.

Temel hak ve hürriyetlerin korunması iç hukuk yollarının yanı sıra uluslararası hukuk yollarına/uluslararası korumaya tabidir. Türkiye için bu uluslararası koruma sistemini Birleşmiş Milletler çerçevesi ve Avrupa Konseyi çerçevesi olarak ikiye ayırabiliriz. Birleşmiş Milletler kapsamında bazılarının etkililiği tartışmalı olsa da başta İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi olmak üzere Kişisel ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, Ekonomik ve Sosyal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, İşkence ve Diğer Zalimane Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme vb. sayılabilir. Bu sözleşmelere bağlı oluşturulan komiteler yarı-yargısal usullerle çalışarak bağlayıcı olmayan kararlar alabilirler. Diğer yandan Avrupa Konseyi kapsamında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'nin taraf olduğu en önemli uluslararası sözleşmelerden olduğunu söylemek mümkündür. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin kurduğu yargısal organ olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bağlayıcı kararlar vererek sözleşmeye taraf devletlere hükme uyma yükümlülüğü getirmektedir. Kararların uygulanması ise Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin denetimine tabi tutulmuştur. Bu noktada 2010 yılında yapılan anayasa değişikliği ile Anayasa Mahkemesi'nin görevlerine "Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde güvence altına alınmış olan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bireysel başvuruları görüşme" görevinin eklendiğini, bireysel başvuru yoluyla iç hukukta da Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin korumasına dahil temel hak ve özgürlüklere dayalı hak ihlali başvurusu yapılabildiğini belirtmek gerekir. Nitekim Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru yolunun yürürlüğe girdiği 23 Eylül 2012 tarihinden bu yana yapılan onbinlerce başvuruyu görüşmüştür.

ULUSLARARASI HUKUK VE SÖZLEŞMELER

Modern anayasalar, temel hak ve özgürlükleri düzenleyen en temel ve bağlayıcı hukuki metinler olarak devletlerin insan hakları hukukuna yönelik iradelerini de ortaya koymaktadır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası, devletlerin hem devletlerarası ilişkilerini hem de kendi hakimiyetine tabii kişilerle ilişkilerini insan hakları hukuku perspektifinde geliştirmelerine yönelik uluslararası sözleşmelerin imzalanması pratiği başlamıştır. İnsan hakları mücadelesi çeşitli uluslararası sözleşmelere indirgenemeyecek kadar çok yönlü ve uzun geçmişi olan bir mücadele pratiği olsa da özellikle devletlerin politik iradelerini ortaya koyarak imzaladığı ve temel insan hak ve özgürlüklerini koruyan her türlü uluslararası sözleşmenin devletleri bağlaması beklenir. Devletlerin kendi irade beyanlarıyla imzaladıkları uluslararası sözleşmelerin de facto olarak hukuk düzeninde riayet edilmesi gereken metinler olması beklenir. Bu bağlamda sayılabilecek bir hamle olarak 2004 yılında yapılan Anayasa değişikliği sonucu, uluslararası sözleşmeleri düzenleyen Anayasa'nın 90. maddesine son cümle ile

“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümleri içermesinden dolayı çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.” eklenmiştir.

Türkiye'nin Anayasa değişiklikleri serüveninde, temel hak ve özgürlüklere yönelik büyük kazanımlardan biri olarak uluslararası alanda Türkiye'nin taraf olduğu temel hak ve özgürlüklere ilişkin sözleşmelere normlar hiyerarşisine getirilmiş bir istisna ile kanunlarla çatışma durumunda üstünlük getirilmiş oldu. Buna göre, kanunlar ile temel hak ve özgürlüklere ilişkin sözleşmeler arasında çıkabilecek uyuşmazlıklarda mahkemelerin sözleşme hükümlerini esas alması gerekliliği ortaya çıktı. Yukarıda da bahsedildiği üzere, Türkiye başta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere taraf olduğu sözleşmelerin hükümlerine iç hukukta da riayet edilmesi gerektiğini, hatta bu hükümlerin kanunlardan daha üstün olduğunu ve esas alınacağını Anayasa'ya hüküm olarak ekleyerek aslında uluslararası sözleşmelere Anayasal bir nitelik getirmiş olmasına rağmen, biz biliyoruz ki Türkiye'de

devlet, dolayısıyla hukuk uygulayıcıları, siyasi konjonktüre göre kimi zaman AİHM'in güvencelerine ve hatta bağlayıcı kararlarına riayet etmemektedir. Özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, ki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından da 'yaşayan bir sözleşme' olarak nitelendirilmektedir, son yıllarda LGBTİ+'lara yönelik içtihadını oldukça kapsamlı bir hale getirmiş ve geliştirmiştir. Türkiye'nin hukuk uygulayıcılarının da 90. madde kapsamında ilgili içtihatların takip edilmesine ve uygulanmasına özen göstermesini beklemekteyiz. LGBTİ+'ların başta kişinin maddi ve manevi varlığının korunması, ayrımcılık yasağı, ifade özgürlüğü, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı olmak üzere Anayasal haklardan eşit yurttaşlık bilinciyle yararlanabilmesine yönelik gerekli hukuki ve idari adımların atılması 90. madde kapsamında taraf olduğumuz temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmeler bakımından da gereklidir.

Diğer yandan Anayasa'nın 90. maddesi doğrultusunda onaylanmış temel hak ve özgürlükler bağlamında önemli bir uluslararası sözleşme olan İstanbul Sözleşmesi'nden LGBTİ+ varoluşlar sebep gösterilerek çekilme kararı alınmasını anayasal düzlemde açıklayabilmek mümkün değildir. Birincisi, sözleşmeden çekilme usulü çokça tartışılacağı üzere TBMM'nin yetkisi gasp edilerek, Anayasa'nın 104. maddesinde düzenlenen Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkilerine aykırı biçimde gerçekleştirilmiştir. İkincisi, sözleşmeden çekilme kararının gerekçesi hükümet bürokratlarının açıklamalarının yanı sıra Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı resmi internet sitesinde(iletisim.gov.tr) "*İstanbul Sözleşmesi, Türkiye'nin toplumsal ve ailevi değerleri ile bağdaşmayan eşcinselliği normalleştirmeye çalışan bir kesim tarafından manipüle edilmiştir.*" şeklinde açıklanmıştır. İstanbul Sözleşmesi'nin "temel haklar, eşitlik ve ayrımcılık yapılmaması" başlıklı 4. maddesinde yer alan cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliğine dayalı ayrımcılık yapılamayacağı hükmü kastedilerek yapılan bu gerekçelendirme, en başta eşitlik ilkesi bağlamında Anayasa'ya ve diğer taraf olunan uluslararası sözleşmelere aykırıdır. Bu durumda kağıt üzerinde oldukça yeterli olan 90. madde düzenlemesinin fiili olarak da uygulanmasını sağlamanın yükümlülüğünü bir kez daha hatırlatmak isteriz.

TÜRKİYE'DE ANAYASA YAPIM SÜRECİ VE LGBTİ+ HAKLARI

2008 yılında Kaos GL, Lambdaistanbul, MorEL, Pembe Hayat, Piramid LGBTT Diyarbakır Oluşumu ve Siyah Pembe Üçgen Derneği'nin kurduğu LGBTT Hakları Platformu, Meclis İnsan Hakları Komisyonu'ndan anayasal eşitlik talep etti. Bu platform, Anayasanın "Kanun önünde eşitlik" maddesine (10. madde) cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim ifadelerinin eklenmesi talebini meclise sundu.

2010'lu yıllarda LGBTİ+ örgütlerinin dernekleşmesinin artmasıyla hukuki talepler ile ilgili kampanyalar da ağırlık kazanmaya başladı. Nefret cinayetleri, nefret söylemleri, LGBTİ+'ların çalışma hakkı gibi hukuki mücadeleler hareketin gündeminde ön sıralara yerleşti. 2011 yılına gelindiğinde LGBTİ+ hareketinin en temel yasal mücadelelerinden biri, Yeni Anayasa sürecinde, anayasanın eşitlik maddesine cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim ibarelerinin eklenmesi için yürütülen kampanya oldu. Bu süreç aynı zamanda LGBTİ+ hareketi ile parlamentoda yer alan siyasi partiler arasındaki ilişkinin sıkılaştığı bir dönemi beraberinde getirdi. 2011 yılında aynı zamanda SPoD da kuruldu.

Yeni anayasa sürecinin başlamasından önce ortaya çıkmış olan ortak talep, başta SPoD olmak üzere çok sayıda LGBTİ+ derneği, oluşumu ve bağımsız LGBTİ+ aktivisti tarafından milletvekilleri ve kamuoyu ile paylaşıldı. Bu döneme kadar Türkiye'deki mevcut siyasi partilerin çok azıyla ve kısıtlı bir ilişki içerisinde olan LGBTİ+ hareketi, bu yoğun temas sonucunda önemli bir siyasi baskı grubu haline gelmeye başladı. Vekiller mecliste LGBTİ+'ların sorunlarıyla ilgili olarak ardı ardına soru önergeleri vermeye başladı. LGBTİ+ hakları mücadelesine açık bir şekilde destek veren Barış ve Demokrasi Partisi (BDP)'nin çizgisine ek olarak, 2011 seçimleri ile birlikte Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin parti içinde de önemli bir etki alanına sahip olan bazı milletvekilleri de LGBTİ+ hareketinin anayasal tanınma taleplerini mecliste aktif olarak seslendirdi.

Anayasa Uzlaşma Komisyonu'nda BDP ve CHP milletvekillerinin cinsiyet

kimliği ve cinsel yönelim temelli ayrımcılıkla mücadelenin anayasada yer alması gerektiğine ilişkin ortak talepleri ve Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) ile Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) milletvekillerinin bu taleplere karşı çıkışı, LGBTİ+ hareketinin anayasal taleplerini, anayasa tartışmalarında öne çıkardı. 2012 yılında SPoD, yeni anayasa sürecinde başlattığı kampanya kapsamında CHP, BDP ve Anayasa Uzlaşma Komisyonu ile görüşerek LGBTİ+'ların anayasal taleplerini ilettiler. Ayrımcılık yasa tasarısı, yerel yönetimlerde çalışanların eğitimi ve nefret suçları yasa tasarısı gibi konularda komisyona görüş bildirdi. Bu kampanyaya Avrupa Parlamentosu'ndan da destek geldi. Avrupa Parlamentosu Türkiye Delegasyonu Başkanı Hélène Flautre, LGBTİ+ Hakları İntergrup Eşbaşkanları ve İntergrup üyeleri tarafından imzalanan bir çağrı mektubu, dönemin TBMM Başkanı Cemil Çiçek ve Anayasa Uzlaşma Komisyonu üyesi milletvekillerine gönderildi. İlgili madde Anayasa görüşmelerinde uzlaşma sağlanamayan maddeler arasında kaldı ve komisyondan geçmedi. Özellikle bir toplumsal uzlaşma temelinde hazırlanacağı vurgulanan yeni anayasanın yazım sürecine ilişkin talep ve öneriler LGBTİ+'lar tarafından büyük ilgi ve özveriyle hazırlandı. Dönemin politik iklimi eşit yurttaşlık ve anayasal taleplerin dillendirilebilmesini kolaylaştırdıysa da karar alıcılar nezdinde pek değer görmedi ve LGBTİ+'ların anayasal talepleri karşılanmadı.

SPoD, Yeni Anayasa yapım süreci ve içeriğine dair LGBTİ+'ların ilgisini genişletmek, talep ve önerilerini TBMM ve kamuoyu ile paylaşmak üzere çeşitli etkinlikler (panel ve forumlar) ve KONDA Araştırma desteği ile üyeleri ve LGBTİ+'lara yönelik bir anket düzenledi. 16 Aralık 2011 tarihinde hazırladığı 14 maddelik bir metni TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu ve kamuoyu ile paylaştı; 16 Ocak 2011 tarihinde ise 3 nolu alt komisyon ile görüşerek LGBTİ+'ların taleplerini yüz yüze ilettiler. TACSO Türkiye ve LGBTİ+ örgütlerinin oluşturduğu Ayrımcılığa Karşı Gökkuşaağı Koalisyonu tarafından desteklenen faaliyetler devam etti; İstanbul'da iki panel ve iki forum, Ankara, İzmir ve Diyarbakır'da birer forum yapılarak örgütlü ve bağımsız LGBTİ+'ların görüşleri toplanmaya devam edildi. Panellerde

Anayasa çalışması yapan çeşitli inisiyatiflerin temsilcileri (Yeni Anayasa Platformu, Anayasa Kadın Platformu, Ekolojik Anayasa Platformu), siyasi partilerin temsilcileri (Cumhuriyet Halk Partisi, Yeşiller Partisi) ve gazetecilerle buluşmalar gerçekleşti. Gerek forumlarda, gerek yazılı olarak gelen görüşlerde 1982 anayasası bir tarafa bırakılarak tamamıyla yeni bir anayasanın yazılması fikrinin LGBTİ+'ların çok büyük bir kısmı tarafından benimsendiği görülmektedir. KONDA Araştırma'nın desteğiyle yapılan ankette "Anayasa değişikliği veya Yeni Anayasa konusunda görüşünüz nedir?" sorusuna LGBTİ+'ların %76,5'i "Her şeyin baştan yazıldığı, yeni/güncel bir anayasaya ihtiyacımız vardır" cevabını vermiştir. "Yeni Anayasa'ya gerek yoktur" diyenlerin oranı ise %2,9'da kalmıştır.

Türkiye'de 2012 den bu yana bir kez anayasa değişikliği yapılmış ancak ne yazık ki bu değişiklik süreci toplumun geniş kesimlerinin mutabakatı ile gerçekleşmemiştir. En son gerçekleşen ve Parlamenter Sistemden Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişi de içeren 2017 anayasa değişikliği sürecinde de, katılımcı süreçler yürütülmemiş, LGBTİ+'ların, diğer dezavantajlı grupların ve hatta toplumun genelinin talepleri görünür olmamıştır. Keza anayasa değişikliği konuşulurken karar alma süreçlerinin diğer aşamalarında olduğu gibi LGBTİ+'lar görünmezleştirilmiştir. Karar alma süreçlerine katılımdaki eksiklikler ve LGBTİ+ haklarına yönelik anayasal ve yasal düzeyde olumlu düzenlemelerin hayata geçirilmemesi, 2012 yılında hazırlamış olduğumuz anayasal talepler yayınınımızın bugün büyük ölçüde güncelliğini korumasına yol açmıştır. Ülkemiz geçen yaklaşık on yıllık süre zarfında insan hakları ve demokratikleşme yolunda bir ilerleme kaydedememiştir. Bu nedenle bu yayınlara Türkiye'de gelecek dönemde yapılması planlanan ve bizce de elzem olan muhtemel anayasa değişikliği için LGBTİ+'ların talepleri tekrar ve güncellenmiş şekilde sıralanmıştır.

SPoD, kurulduğu ilk günden bu yana LGBTİ+'ların siyasal katılımına dair çalışmalar yapmıştır ve bunun en somut göstergelerinden biri 2012 yılında hazırladığımız "LGBT Yurttaşların Yeni Anayasaya Yönelik Talepleri" yayınıdır. Bu yayının hazırlanma süreci ve huzurdaki yayının hazırlanma süreci karşılaştırıldığında dahi Türkiye'nin siyasal konjonktüründe LGBTİ+'ların yeri ve anayasal taleplerinin aciliyeti ortaya çıkacaktır.

ARTAN HAK İHLALLERİ İLE CİNSİYET KİMLİĞİ VE CİNSEL YÖNELİM TEMELLİ AYRIMCILIK

Uluslararası mevzuatlarda yer aldığı biçimiyle eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı, herkese eşit muamele yapılmasını, kişiler arasında ayırım yapılmamasını amaçlayan temel ilkelerdir. Bu ilkeler demokratik toplumların oluşması için devletin temel yapı taşlarından biri olmakla birlikte, insan hakları hukukunun üzerine kurulduğu temel kavramlardır. Ve kanun önünde eşitlik, fırsat eşitliği, özel önlemler gibi çok yönlü görünüş biçimleri bulunmaktadır. Her ülkenin iç hukukunda yasalar yoluyla uygulanan bu düzenlemelerin amacı, benzerleriyle olumsuz yönde farklı muameleye uğrayan kişilerin haklarını korumak, insan onuruna veya saygınlığına yönelik saldırıları önlemektir. Bu düzenlemelerde herhangi bir ayrımcılık sebebi gözetilmeden tüm insanların eşit olduğu temel yaklaşımı vardır.

Ne var ki, diğer devletlerde olduğu gibi eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda ifade edilmiş olsa da norm ve normallik olarak kabul edilen natranslık¹ ve heteroseksüellik dışındaki yönelimler, ifade biçimleri ve kimlikler ayrımcılığa uğramaktadır. Bu ayrımcılık türü cinsel yönelim temelinde ayrımcılık olarak uluslararası mevzuatlarda, yasalarda tanımlanmıştır. Ancak bu tanımlama Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda açık bir biçimde yer almamakta, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim temelli ayrımcılığa karşı yasal koruma bulunmamaktadır.

LGBTİ+'ların eşit ve özgür özneler olarak toplumsal yaşama katılımlarının önünde engel olan bu yasal boşluk, çalışma hayatından sosyal hayata uzanan birçok alanda, temel hizmetlerden yararlanmaktan

¹ Natrans, Cisgender ("Siscendir" şeklinde okunur) kavramının Türkçesidir. Sahip olduğu cinsiyet kimliği doğumda atanan cinsiyetle örtüşen kişilere denir. Natrans terimi ise 2013 yılında kaybettiğimiz trans aktivist Aligül Arıkan tarafından Türkçe literatüre kazandırılmıştır. Bu kavram, Kaos GL Derneği tarafından hazırlanan "Sıkça Sorulan Sorular" broşüründen alıntılanmıştır. Ayrıntılı bilgi için broşüre <https://bit.ly/3v5qCCF> adresinden erişim sağlayabilirsiniz.

insan haklarından faydalanmaya birçok hakkın kullanılmasında eşitsizlik yaratırken, LGBTİ+'lara dönük psikolojik veya fiziksel şiddete karşı cezasızlık gibi çeşitli biçimlerde kendini göstermektedir.

Hem ulusal hem de uluslararası mevzuatta ayrımcılık uygulamaları Türkiye'nin en çok karşılaştığı sorunların başında gelmektedir. Bunun en temel nedenlerinden birisi ayrımcılığın önlenmesi ve eşitlik ilkesinin hayata geçirilmesi için ciddi bir politika ve strateji eksikliğidir.

Türkiye'de LGBTİ+'ların uğradığı hak ihlallerini ölçen ve yansıtan resmi raporlar ve rakamlar bulunmuyor. Ancak, LGBTİ+ çatı örgütü Uluslararası Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve İnterseks Derneği (ILGA-Europe) tarafından hazırlanan; LGBTİ+'ların ülkelerdeki yasal ve politik durumlarını yansıtan ve haklarını ölçen 2021 Gökkuşluğu Endeksi'nde (Rainbow Europe) Türkiye 49 Avrupa ülkesi arasında sondan ikinci sırada yer almaktadır.²

Türkiye'de 2015 yılı hem LGBTİ+ hakları için hem de hak savunucuları için önemli bir dönüm noktası oldu. Yıllardır barışçıl bir biçimde kamusal alanda açık çağrı ile yapılan, 2013 ve 2014 yılında giderek artan bir sayıyla on binlerce insanın katıldığı onur yürüyüşü ve LGBTİ+'ların düzenlediği etkinlikler 2015 yılında idari kararlarla yasaklandı. Aynı yıl İstanbul LGBTİ+ Onur Yürüyüşü'ne polis saldırısı gerçekleşti. Devam eden yıllarda da yasaklanan yürüyüşlerde hukuka aykırı ve orantısız polis müdahalesi devam etti; her yılın haziran ve temmuz ayları içerisinde gerçekleşen yürüyüşlerde polis müdahalelerinden kaynaklı birçok insan yaralandı ve gözaltına alındı. İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Mersin ve Gaziantep Onur Yürüyüşleri'ne ve etkinliklerine getirilen "genel ahlak, genel sağlık ve kamu düzeni", "toplumsal hassasiyetler", "halkı kin ve nefrete tahrik edeceği" gibi gerekçelere dayanan valilik ve kaymakamlık yasak kararlarına karşı açılan iptal davaları kazanılsa da mahkeme kararlarına rağmen her yıl aynı gerekçelerle valilik yasakları uygulanmaya çalışıldı.

Ankara'da da LGBTİ+'ların ve örgütlerinin etkinlikleri Ankara Valiliğince yürürlüğe sokulan iki ayrı süresiz yasaklama kararı ile engellendi. OHAL

² <https://www.rainbow-europe.org/#8664/0/0>

döneminde, Kasım 2017'de Ankara Valiliği'nin ilan ettiği süresiz LGBTİ+ etkinlik yasağına (1. Ankara Yasakları) ilişkin yürütülen hukuki mücadele Nisan 2019'da kazanılmış olsa da, mahkeme kararına ve OHAL'in bitmiş olmasına rağmen Ankara'da LGBTİ+ etkinliklerine ilişkin yeniden bir yasak kararı açıklandı. Ankara Valiliği Hukuk İşleri Şube Müdürlüğü'nün aynı gerekçelerle 3 Ekim 2018'de İl Emniyet Müdürlüğü'ne ilettiği yasak kararına (2. Ankara Yasakları) ilişkin yargı süreci 2020 Mart ayına kadar devam etti. 23 Mart'ta açıklanan karar ile birlikte ikinci yasak da kaldırılmış oldu.

LGBTİ+'ların ifade ve örgütlenme özgürlüğü önünde büyük engel olan yasaklama kararlarının yanı sıra devletin en üst kademelerinden ardı ardına gelen LGBTİ+'lara dönük ayrımcı ve ötekileştirici söylemler, üst düzey bürokratlar ve kamu görevlileri tarafından LGBTİ+'lara yönelik hedef göstermeleri sistematikleştirdi. Diyanet İşleri Başkanının 2020 Nisan ayının bir cuma hutbesinde eşcinselliğin hastalıklara yol açtığı ve dinen lanetlendiği açıklaması, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun birçok kez yapmış olduğu LGBTİ+'ların sapkın olduğu, çocukların ahlakını bozduğu, ABD-Avrupa/batı tarafından Türkiye'ye pazarlandığı gibi muhtelif ayrımcı açıklamaları, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın LGBTİ+'ların toplumun inancına ve kültürüne aykırı olduğu, sapkın olduğu ve LGBTİ+'ları tümenden yok saydığı açıklamaları, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun'un eşcinsellik propagandasına sessiz kalınmayacağı açıklaması, AKP Genel Başkan Yardımcısı ve İzmir Milletvekili Hamza Dağ'ın LGBTİ+ varoluşu ahlaki bozukluk ve tehdit olarak nitelendirdiği açıklaması özellikle son iki yılda devlet eliyle yoğunlaşan hedef gösterme ve nefret söylemlerine örnek verilebilir. LGBTİ+'lara karşı bu sistematik nefret söylemleri üzerine örneğin Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından üstünde 'LGBTİ, gökkuşağı vb.' ibarelerin bulunduğu ürünlerin internet ortamında satışının ancak +18 yaş ibaresiyle yapılabileceğine dair karar verildi. Yasaklar bununla da kalmadı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından çok sayıda kitap ve yayın, LGBTİ+'lara dair hikayeler ve içerikler barınması sebebiyle "muzır" ilan edildi.³

1 Ocak 2021 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Boğaziçi Üniversitesine kayyum rektör atanması sonrası başlayan demokratik ve haklı direniş sırasında BÜLGBTİA+

3 Belirtmek gerekir ki ilgili yasaya göre "muzır" kabul edilen kitaplar "... ancak 18 yaşından büyük olanlara içi görülmeyen zarf veya poşet içinde satılabilir." Bu zarf ve poşetlerin üzerinde eserin ismi ile "Küçüklerle zararlıdır" ibaresinden başka hiç bir yazı ve resim bulunamaz.

(Boğaziçi LGBTİ+ Çalışmaları Kulübü) 2 Şubat 2021 tarihinde haksız ve hukuka aykırı bir biçimde kapatıldı. Kulüp odasında polis tarafından yapılan usulsüz arama esnasında gökkuşağı bayrakları tutanaklara suç delili olarak girdi, gökkuşağı bayraklarının 'ele geçirildiği' kamuoyuna duyuruldu. Öğrenciler haksız ve hukuksuz gözaltılara, tutuklamalara maruz bırakıldı, ifade ve örgütlenme özgürlükleri ihlal edildi.

Türkiye'de LGBTİ+'ların çalışma yaşamına katılımını yasaklayan herhangi bir yasa ya da mevzuat yoktur fakat İş Kanunu'nun ayrımcılık yasağını düzenleyen 5. maddesinde cinsiyet kimliği, cinsel yönelim ve cinsiyet karakteristiği gibi cinsel çeşitlilikleri belirleyen herhangi bir ifade de yer almamaktadır. Bu bakımdan ayrımcılığı yasaklayan ve eşitliği destekleyen bir kanun olmaması, çalışma hakkına erişiminde LGBTİ+'ları yasal olarak güvencesiz bırakmaktadır. Bu güvencesizlik aynı zamanda LGBTİ+'ların istihdama katılırken işten atılma, işe alınmama, yalnızlaştırılma, terfi edilmeme, mobbing, taciz, aşağılanma ve damgalanma gibi birçok ayrımcılık biçimine maruz kalmalarına sebep olmaktadır. Ayrımcılık ve damgalanma, LGBTİ+'ların süreklilik göstermeyen işlerde ve kayıt dışı olarak sosyal güvenceden yoksun biçimde çalışmalarına sebep olurken; LGBTİ+'ların güçlenmesinin, iş gücü piyasasına erişimlerinin, iş hayatında ilerlemelerinin, insana yakışır işlere erişiminin önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır.

SPoD olarak 856 katılımcı ile gerçekleştirdiğimiz "Pandemi Sürecinde LGBTİ+'ların Sosyal Hizmetlere Erişimi Araştırması"⁴, LGBTİ+'ların %64'ünün bu süreçte, gelir getiren herhangi bir işte çalışmadığını ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan LGBTİ+'ların en az %10'u barınma ile ilgili sorun yaşadığını, en az %29'u şiddete maruz kaldığını, en az %33'ü sosyal yardımlara, %46'sı ise psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğunu belirtmektedir.

Sosyal ve yasal güvenceden yoksun bırakılan LGBTİ+'lar, yaşamsal olarak da güvenceden yoksun kalarak kırılma yaşamaktadır. COVID19 küresel salgını bu sorunu daha büyük ölçüde ortaya çıkarmış, pandeminin başlamasından bu yana çalışma yaşamındaki ayrımcılık nedeniyle LGBTİ+'lar çalıştıkları gündelik işlerini de kaybetmiştir.

⁴ <https://spod.org.tr/wp-content/uploads/2021/05/Pandemi-Su%CC%88recinde-LGBTI%CC%87larin-Sosyal-Hizmetlere-Eris%CC%A7imi-Aras%CC%A7irma-Raporu.pdf>

“

COVID19 pandemisinin etkisi altında geçen 2020 yılında SPoD LGBTİ+ Danışma Hattı'na gelen başvurular da bir önceki yıla göre neredeyse iki kat artmıştır.⁵ 2085 kişinin başvurduğu hattın, en çok başvurulma sebepleri arasında duygusal destek, psikolojik ve hukuki destek talebi, açılma süreçleri, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim ile ilgili bilgi alma, ayrımcılık ve şiddet sonrasında destek talebi vb. yer almaktadır.

”

LGBTİ+'ların eğitime erişim hakkını doğrudan engelleyen bir yasal düzenleme bulunmasa da bir bütün olarak eğitim sisteminin kendisi cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim temelli ayrımcılığı beslemektedir. LGBTİ+ varoluşun müfredatta hiçbir şekilde anılmaması, toplumda LGBTİ+'lara dönük ayrımcılığın çeşitli görünüş biçimlerinin okullara yansımaya sebep olmaktadır. Akran zorbalığı, damgalama gibi doğrudan veya dolaylı olarak maruz kalınan ayrımcılık, LGBTİ+'ların eğitim hakkını kullanmasını engellemektedir. Diğer yandan eğitim hayatına ilişkin mevzuatın hemen hemen tamamında ahlak, terbiye, iffet ve benzeri muğlak ifadeler yer almaktadır, bu ifadeler özellikle disiplin yönetmeliği metinlerinde geçmektedir. Bu kavramların tanımlarının ve sınırlarının belirsizliği, eğitim kurumlarının işlemlerinde veya yargı süreçlerinde LGBTİ+'ların ahlaksız olarak etiketlenmesine ve okuldan/yurttan uzaklaştırılmasına/ atılmasına sebep olmaktadır. Cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim nedeniyle verilen disiplin cezaları da yine eğitim hakkının ihlaline örnektir. Sağlıkta Uygulama Tebliği ve ilgili mevzuat hükümleri gereği cinsiyet uyum sürecindeki translar, hormon tedavisine erişmekte güçlük çekmektedir. Bunun yanında Türk Medeni Kanunu 40.maddesi gereği translar, kimliklerinde cinsiyet hanesini değiştirmek için “ameliyat şartı”na tabi tutulmaktadır. AİHM'in defaten verdiği kararlarda görüleceği üzere transların yasal tanınması için ameliyat şartı koşmak özel hayata saygı hakkının ihlalidir. LGBTİ+'lara varoluşları dolayısıyla yönelen şiddet ve ayrımcılığa üstü kapalı bir şekilde izin veren, teşvik eden ve cezasız bırakarak bir nevi ödüllendiren ve fiili bir kriminalizasyon ile keyfi uygulamalara maruz bırakan tüm bu örnekler aynı zamanda anayasal hak ihlalleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

⁵ <https://spod.org.tr/lgbti-danisma-hatti-2020-verileri-raporumuz-cikti/>

EŞİT YURTTAŞLIK MÜCADELESİNDE LGBTİ+'LARIN ANAYASAL TALEPLERİ

Yönelimleri ve kimlikleri nedeniyle çeşitli düzeylerde ayrımcılığa maruz kalan LGBTİ+'ların, reformlar ve düzenlemeler aracılığıyla devletin temel işleyişini, devletle toplum arasındaki ilişkinin niteliğini ve bireylerin yasalar önünde nasıl korunacağını tanımlayan bir kurucu metin olarak anayasada açıkça ifade edilme ve tanınma talepleri, her şeyden önce varlıklarının kabul edilmesi gerekliliğine dayanır.

Belirtmek gerekir ki Türkiye Cumhuriyeti'nde hiçbir zaman LGBTİ+ varoluş suç ilan edilememiştir. Ancak bugün hala LGBTİ+'ların cinsiyet kimliği, cinsel yönelim, cinsiyet ifadesi biçimleri, cinsiyet karakteristiği ve kategorisi vb. cinsiyet çeşitliliğine sahip bu özellikleri yasalarca tanınmamaktadır. Bunun sonucu LGBTİ+'ların yasal olarak görünmezleşmesi ve devletin pozitif yükümlülüklerinin LGBTİ+'ları kapsamaması olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü devlet ancak vatandaşlarının kimliğini tanıdığı ve tanımladığı ölçüde yükümlülükler edinir, kimliğine bağlı özel ihtiyaçlarının ve taleplerinin karşılanmasına yönelik düzenlemelerde bulunabilir ve ayrımcılıkla daha etkin mücadele edebilir.

Devlet tarafından kişilerin kimliklerinin tanınması, kanun önünde eşitliğe giden yolu da kısaltır. Zira devlet, esasında yasal olarak tanıdığı kimlikler ve varoluşlarla kimleri makbul vatandaş olarak nitelendirdiğini de göstermektedir. LGBTİ+'ların yasal tanınma taleplerinin gerçekleşmediği ve cinsiyet kimliği ve cinsel yönelime dair ayrımcılığın açıkça yasaklanmadığı bir düzlemde, LGBTİ+'lar için kanun önünde eşitliğin gerçek anlamda sağlanması mümkün değildir.

Buradan hareketle anayasada cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim tanınmasına yönelik taleplerin eklenmesi ve gerekli yasal düzenlemelerin yapılması LGBTİ+'lar için yaşamsal önemdedir. Anayasada bu tür reformların yapılması, LGBTİ+'lara hukuki bir dayanak sağlayarak ayrımcılık ve nefret suçları gibi sistematikleşen kötü muameleye karşı yürütülen mücadeleyi de destekleyecektir.

YENİ, DEMOKRATİK BİR ANAYASA YAPIM SÜRECİ VE LGBTİ+'LARIN SİYASAL KATILIMI

Türkiye'nin yüz yılı aşkın süredir devam eden anayasacılık serüveninde çeşitli politik ve ekonomik belirleyenler ekseninde ve değişen ulusal ve uluslararası dinamiklere karşılık gelecek şekilde yeni anayasalar hazırlanmış ancak bunların tamamı olağanüstü dönemlerde ve sivil siyaset dışı aktörler güdümünde gerçekleşmiştir. Bunun sonucunda 1961 Anayasası gibi görece özgürlükçü ve eşitlikçi metinler ortaya çıkabilse de bunlar en nihayetinde kalıcı toplumsal kazanımlara yol açmamıştır. 1961 Anayasasını fazla özgürlükçü ve dolayısıyla yeteri kadar güvenlikçi bulmayan askeri anlayış idaresinde 1982 Anayasasına geçilmiş ve toplumun bu temel yasanın ruhuna ve metnine baskıcılık sinmiştir; örneğin ikinci maddedeki değişikliklerle insan hakları anayasanın dayanağı olmaktan çıkmış yalnızca saygı duyulan bir konuma bırakılmıştır. İlan edildiğinden beri toplamda 19 kere değişen bu metin Türkiye'nin AB üyeliğine adaylığı süreciyle paralel şekilde özellikle 1995 ve 2001 yıllarında yapılan kapsamlı değişikliklerle insan hakları ve özgürlükleri açısından daha gelişmiş bir hale getirilmiştir. 2010 değişikliğiyle ikili bir sonuç doğmuş bir yandan yüksek yargı organları siyasi saiklerle yeniden şekillendirilmişken öte yandan temel hak ve özgürlükler rejimi açısından da çeşitli ilerlemeler katedilmiştir. Referandum ortamında yaşanan muhtelif gelişmeler pozitif addedilebilecek bu ikinci kısma verilen önemi sorgulatmış ve değişikliğin asıl amacına yönelik spekülasyonlara yol açmıştır. Örneğin bu süreçte kamusal olarak eşit yurttaşlık talebini yükselten LGBTİ+'ların siyasi iradesi yok sayılmış ve eşitlik maddesine ilişkin değişikliğe cinsiyet kimliği ve cinsel yönelime ilişkin bir ibare eklenmemiştir. 2017 değişikliği ise ardından geldiği güvenlik ikliminin de etkisiyle Türkiye'nin özgürlükçü anayasa arayışı hikayesinden tam bir sapma olarak gerçekleşmiş ve temel denge ve denetleme mekanizmalarını ortadan kaldırarak otoriter eğilimli politikalara anayasal zemin sağlamıştır.

Bugün geldiğimiz noktada yeni bir anayasa ve bu anayasa ile temelleri atılacak demokratik, özgürlükçü ve eşitlikçi bir toplumsal düzene toplumun çoğu ihtiyaç duymaktadır. Ancak hukuk devletine yönelik tartışmaların geride kaldığı zira kanun devletinden dahi günbegün uzaklaşan güncel siyasal iklimde yeni anayasaya yönelik iktidar bloğu

tarafından atılan adımlar toplumda karşılık bulmamakta, toplumsal sözleşmeye yönelik en temel düzeyde bir değişiklik çağrısı ciddi bir heyecan yaratmamaktadır. Bunun nedeni olarak iktidarın hukuk ve ekonomi gibi alanlardaki karnesi görülebileceği gibi ülkedeki güncel siyasal iklimin demokratik bir anayasa yapım sürecine elverişli olmadığı da söylenebilir. Demokratik bir anayasa her şeyden önce demokratik bir tartışma ortamını gerektirir. Yeni ve demokratik bir anayasanın gerçekçi bir hedef olarak ortaya konabilmesi için bu anayasanın hazırlanma süreci de belli ilkelere göre ilerlemek zorundadır. Tartışmaların başlamasından mutabakata ulaşılmış, kamuoyunun aydınlatılmasından paydaşların dahiliyetine kadar birçok yön içeren bu süreç özgür, katılımcı, demokratik, şeffaf, hak ve özgürlükleri önceleyen ve ilerleten, dezavantajlı toplumsal grupları gözeten ve haklarını teslim eden şekilde olmalıdır. Hazırlık, tartışma, uzlaşma süreçleri demokratik olmayan bir anayasanın kendisi de demokratik olamaz.

Artan hak ihlallerine maruz kalmasına rağmen güçlenen ve toplumsal meşruiyet zemini genişleyen LGBTİ+'lar bütün bu kriterler açısından kritik bir gösterge konumunda yer alıyor. Hazırlanışı sırasında LGBTİ+'lara eşit söz hakkı verilmediği ve yapım sürecine dahil edilmediği bir anayasanın, Türkiye toplumunun gereklerini gerçek anlamda karşılayacak bir metin olması mümkün değildir.

LGBTİ+ hareketi otuz yılı aşkın süredir, toplumsal muhalefetin bel kemiğini oluşturan sosyal hareketlerin en öne çıkanlarından. Katılımcı, şeffaf ve demokratik bir anayasa yapım süreci ise Türkiye için kaçınılmaz ve acil bir ihtiyaçtır. Uygun koşullar gerçekleştiğinde ve yeni bir anayasa yapım süreci başladığında akademi, sivil toplum, medya ve aktif yurttaşların sürece dahiliyeti sürecin ne kadar şeffaf ve demokratik şekilde ilerleyeceği ile doğrudan ilişkilidir. Uluslararası örneklerde de görüleceği gibi bu sürece LGBTİ+ yurttaşların katılımı, güçlü ve pekiştirilmiş demokratikleşmenin en önemli göstergelerinden biridir.

Bugün LGBTİ+'lar başta olmak üzere çeşitli toplum kesimlerinin, Anayasa ile güvence altına alındığı şekliyle, düşüncelerini özgürce ifade edebilecekleri, belirli amaçlar doğrultusunda bir araya gelerek örgütlenebilecekleri alanların kısıtlanmasına yönelik uygulamalar, yeni anayasa yapım sürecinin de katılımcılığı önünde engel durumundadır. Anayasaya dair herkesin fikrini özgürce ifade edebilmesinin önündeki tüm engeller kaldırılmalı, sesini kamusal alana taşımakta zorluk yaşayan gruplar için kolaylaştırıcı katılım mekanizmaları hayata geçirilmelidir.

Yeni Anayasa tüm yurttaşların anayasası olmalıdır. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yaşayan herkesi kapsayan bir anayasa Türkiye'nin en yüksek çıkarına hizmet edecektir.

ACIL VE ÖNCELİKLİ ANAYASAL TALEPLERİMİZ

1

Cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim eşitliği başta 10. maddeye bu ibarelerin eklenmesi ile tanınmalı, anayasadaki eşitlik tanımı bu kapsamda genişletilmelidir. Eşitlik, kadın - erkek eşitliğinin ötesinde, LGBTİ+ kimlikleri kapsayacak biçimde ele alınmalıdır.

2

Anayasada yer alan maddelerden temel hak ve özgürlüklerin istisnası olarak gösterilen ve hakkın kullanılması önünde engel teşkil eden “genel ahlak”, “kamu düzeni”, “genel sağlık” gibi muğlak ifadeler kaldırılmalıdır.

a) Anayasanın 20. ve 21. maddelerinde düzenlenen özel hayatın gizliliği ve konut dokunulmazlığının istisnası olarak gösterilen hakim kararının bu gerekçelere dayanabileceği düzenlemesi LGBTİ+'ların aynı bağlamda temel hak ve özgürlüklerinin kısıtlanması sonucunu yaratmaktadır.

b) Anayasanın 22. ve 28. maddelerinde düzenlenen haberleşme hürriyeti ve basın hürriyetinin istisnası olarak gösterilen hakim kararının bu gerekçelere dayanabileceği düzenlemesi LGBTİ+ iletişim kanallarına, yayınlarına, yayın araçlarına erişimin engellenmesi, usule aykırı kapatma kararlarının alınmasına neden olmaktadır.

c) Anayasanın 33. maddesinde düzenlenen dernek kurma hürriyetinin istisnası olarak gösterilen hakim kararının bu gerekçelere dayanabileceği düzenlemesi LGBTİ+ derneklerine yönelik açılan kapatma davalarında dayanak olarak kullanılabilir. Aynı durum 51. maddede düzenlenen sendika kurma hakkı için de geçerlidir.

d) Anayasanın 34. maddesinde düzenlenen toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının istisnası olarak hakim kararının bu gerekçelere dayanabileceği düzenlemesi LGBTİ+'ların siyasal haklarının kısıtlanması sonucunu

doğurarak en sık karşımıza çıkan temel hak ihlallerini yaratmaktadır. İlgili ifadelerin anayasa metninden tamamen çıkarılması anayasanın 26. maddesinde düzenlenen düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti/ ifade özgürlüğünün LGBTİ+'lar bakımından korunmasına katkı sağlayacaktır.

3

Yaşam hakkı, işkence yasağı ve kişi dokunulmazlığı, LGBTİ+'lar için güvence altına alınmalıdır.

Anayasanın kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı başlıklı 17. maddesinin ikinci fıkrasına cinsiyet kimliği, cinsel yönelim, ve cinsiyet karakteristiğine dair hallerde tıbbi zorunluluk gerekçesi ile kişinin vücut bütünlüğüne rızası dışında müdahalelerde bulunulamayacağı eklenmelidir.

4

Ayrımcılığa uğramama hakkı LGBTİ+'lar için güvence altına alınmalıdır. Ayrımcılık yasağı, nefret suçlarının tanımlanmasının

temelini oluşturacak biçimde cinsiyet kimliği ve cinsel yönelimi de içererek anayasada tanımlanmalıdır.

5

Anayasanın özünü ve ruhunu oluşturan referans noktası devlet, aile ya da toplum değil, bireyin temel hak ve özgürlükleri olmalıdır.

a) Anayasanın 12. maddesinde düzenlenen temel hak ve hürriyetlerin niteliği tanımı değişmeli, ikinci fıkrada yer alan temel hak ve hürriyetlerin, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva ettiğine yönelik ifade kaldırılmalıdır.

b) Anayasanın 41. maddesinde yer alan ailenin Türk toplumun temeli olduğu ifadesi kaldırılmalıdır.

6

Anayasada temel hak ve özgürlüklerin olağanüstü durumlarda bile hakkın özüne dokunacak ya da bir kesimi hedef alacak şekilde kısıtlanamayacağı vurgulanmalıdır.

7

Anayasanın üçüncü bölümünde düzenlenen sosyal ve ekonomik haklar birey temelli tanımlanmalı, devletin sosyal yükümlülükleri kişi ve grupların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak açıkça yazılmalıdır.

8

Anayasanın dördüncü bölümünde düzenlenen siyasi haklar, LGBTİ+'ların siyasi faaliyette bulunma, kamu hizmetlerine

girme gibi haklarında yaşanan ayrımcılıklar gözetilerek, güncel ihtiyaçları karşılayacak şekilde revize edilmeli, bu haklar bağlamında cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim dolayısıyla ayrımcılık yapılamayacağına dair ek korumalar getirilmelidir.

9

Anayasaya, LGBTİ+'ların konut ve haberleşme hürriyetini de içerecek şekilde özel hayatın dokunulmazlığını,

örgütlenme özgürlüğünü, düşünce ve ifade özgürlüğünü garanti altına alacak ek bir madde eklenmeli yahut bu hakların düzenlendiği maddelere ek fıkra ile bilhassa koruma getirilmelidir.

10

Anayasada temel hak ve özgürlüklere erişim ve kullanımı için devletin pozitif yükümlülükleri ve mekanizmaları tanımlanmalı,

evrensel standartlara uygun şekilde bir anayasal Bağımsız İnsan Hakları Ulusal Kurumu kurulmalıdır.

11

Devletin temel organlarının çoğulcu ve demokratik biçimde teşkil olması için anayasanın yasama,

yürütme ve yargı organlarını düzenleyen üçüncü kısmı değiştirilerek öncelikle yürütme yönünden Cumhurbaşkanlığı sistemi kaldırılmalı, iyileştirilmiş parlamenter sisteme geçilmelidir. Yasama yönünden seçimlerde temsilde adalet esas alınmalı, seçim barajının dayanağı olan "istikrar" esası kaldırılmalı, yasama dokunulmazlığı güvenceye alınmalıdır. Yargı yönünden ise yargıçların bağımsızlığını sağlayacak güvenceler anayasal düzeyde ifade edilmelidir.

SIYASİ PARTİLER LGBTİ+'LARIN EŞİT YURTTAŞLIK MÜCADELESİNDE NELER YAPABİLİR?

Yayının birçok bölümünde bahsedildiği gibi normlar hiyerarşisinde önemli konuma sahip uluslararası mevzuat ve hukuk belgelerine göre devletler LGBTİ+'ların hak ve özgürlüklerini korumak ve teminat altına almakla yükümlü kılınmıştır. Bu açıdan bakıldığında devletin yükümlülüklerini yerine getirmesini sağlamak için TBMM'ye ve meclis çatısı altında bulunan siyasi partilere büyük sorumluluklar düşmektedir. TBMM'nin yasama ve denetim fonksiyonu düşünüldüğünde kamu politikalarının eşitlik ve ayrımcılık yasağı temelinde bir perspektifle sunulmasında kuşkusuz siyasi partilerin etkileri olacaktır.

Bu nedenle LGBTİ+'ların eşit yurttaşlık ve insan hakları mücadelesi yasama organına ulaşımı bulunan ve yasa yapıcı konumda olan siyasi partiler için artık görmezden gelinecek bir konu olamayacak kadar acil ve hayatidir. Siyasi partiler rol ve sorumluluklarını hatırlayarak eşitliği sağlayacak kurumsal mekanizmaları geliştirmeli ve cinsiyet kimliği, cinsel yönelim temelli ayrımcılıkla mücadele yaklaşımını benimsemelidir.

Siyasi partiler LGBTİ+ haklarını ele almaktan partinin merkezinden, teşkilatlardan, tabanından veya seçmen kitlesinden gelecek tepkiler sebebiyle kaçınabilmektedir. Ancak hem Türkiye'de hem de dünyanın farklı yerlerinde gördüğümüz örneklerde, insan haklarını kimseyi geride bırakmadan ele almak ve savunmak gerektiği, aksi halde elde edilen kazanımların toplumsal iyileşme ve dönüşüm sağlamadığı görülmektedir. LGBTİ+ hakları konusunda alınan tavır, insan haklarını savunmada samimiyet düzeyine dair önemli bir turnusoldur. Ayrıca unutulmamalıdır ki açık kimlikli olan ya da olmayan LGBTİ+'lar ve yakınları da toplumun önemli bir kesimini oluşturmaktadır. LGBTİ+'lar ve yakınları siyasi partilerde örgütlenmekte, görünür olmakta ve elbette sandık başına gitmektedir. Gün geçtikçe hakları konusunda daha da bilinçlenen LGBTİ+'lar ve insan hakları ve demokrasiden yana bir tutumun cinsiyet kimliği, cinsel yönelim çeşitliliğini kapsamaması gerektiğini savunan yurttaşlar sandık başına gittiğinde, siyasi partilerin LGBTİ+ hakları konusundaki tutumunu da göz önünde bulundurarak oy tercihini belirleyebilmektedir. İlkesel anlamda insan hakları ve demokrasiden yana, ayrımcılık ve nefretin karşısında durmanın yolları açısından size ve siyasi partinize önerilerimiz şu şekildedir;

1

Parti tüzüklerinizde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik ilkeleri benimseyin; cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim temelli eşitsizliklerle mücadele etmeyi bu ilkelerin temellerinden biri olarak açıklıkla belirtin,

2

Seçim bildirgelerinizde LGBTİ+ yurttaşların anayasal ve toplumsal eşitlik taleplerine cevap olabilecek vaatlere yer verin,

3

TBMM'de bu konuyu gündeme getirin; soru önergeleri, kanun teklifleri, araştırma komisyonu kurulması dahil LGBTİ+ yurttaşların sorunlarının çözümüne dair tüm demokratik araçları kullanın,

4

Partili seçilmişlerin (milletvekilleri, belediye başkanları, belediye meclis üyeleri) sahip oldukları yetki ve kanalları, LGBTİ+'lar için de eşitliğin sağlanması için kullanmasını, parlamentoda, belediye meclislerinde, LGBTİ+ yurttaşların sesi olmasını destekleyin,

5

LGBTİ+'ların eğitim, sağlık, barınma, çalışma hayatındaki sorunlarının çözümüne yönelik araştırmalar yapın, raporlar

hazırlayın, çözüm önerileri geliştirin ve karar alma yetkisine sahip olduğunuz takdirde yapacaklarınızı kamuoyu ile paylaşın,

6

Parti yapılanmasında, LGBTİ+'ların hak ve özgürlüklerini kullanmasına engel olan uygulamaları tespit eden, izleyen ve değerlendiren çoğulcu ve katılımcı mekanizmalar kurun,

7

Diğer siyasi partilerle görüşmelerinizde LGBTİ+'ların sorun ve taleplerini, çözüm önerilerinizi gündeme getirin,

8

Parti üyelerinizin çeşitli cinsiyet kimliklerinden ve cinsel yönelimlerden kişiler olduğunu unutmayın; LGBTİ+'ların partiniz içinde kendilerini ifade edebilecekleri, ayrımcılığa maruz kalmadan siyaset yapabilecekleri alanlar oluşturun, ayrımcılıkla mücadelede parti içi mekanizmaları hayata geçirin, LGBTİ+'ların partinize üye olmasını, sizinle siyaset yapmasını teşvik edin,

9

LGBTİ+'ların siyasetin her kademesinde ayrımcılığa maruz kalmadan yer alabilmeleri için Siyasi

Partiler Kanunu'nda yapılacak düzenlemeler dahil parti içinde ve dışında gereken adımları atın,

10

Partinizde ayrımcılık, insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim eşitliği vb. konuların gündemleştirilmesini

sağlayın; parti içi eğitim programlarınıza bu konularda eğitimler dahil edin, üyelerinizin doğru bilgiye erişmesini sağlayın,

11

Teşkilat yapılanmalarınızda ve parti tabanınızda eşit yurttaşlık, haklara erişim, bir arada yaşam ve kapsayıcı anayasa tartışmalarına alan

açın,

12

Alanda çalışan LGBTİ+ ve insan hakları sivil toplum örgütlerinin temsilcileriyle bir araya

gelin; LGBTİ+'ları kapsayan eşitlikçi uygulamalara ilişkin ortak stratejiler geliştirin,

13

Sivil toplum örgütleri tarafından hazırlanan raporları inceleyin, partinizin ilgili organlarında gündemleştirin,

14

Kutuplaştırıcı ve ayrıştırıcı söylemden yana değil birleştirici söylemden yana olun; nefret söylemi ile karşılaştığınızda itiraz edin ve buna karşın hak temelli bir söylem üretin,

15

Toplumun çeşitli kesimlerini bir araya getiren çalışmalar yapın, LGBTİ+'ları bu çalışmalara dahil edin; herkesin kamusal alanda sözünü söyleyebileceği, birbirine temas edebileceği, ortak temalar üstünde birlikte tartışabileceği alanlar yaratın.

f @ t | @spodlgbti

www.spod.org.tr - info@spod.org.tr

